

ОЦІНКА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ

Розвиток туристично-рекреаційного бізнесу завдяки його потужній ресурсно-рекреаційній базі та мультиплікаційному ефекту, що генерується рекреаційно-туристичною діяльністю, може бути одним із пріоритетних напрямків діяльності щодо підвищення ефективності його господарського комплексу.

Під поняттям «рекреація» розумітиметься одна з форм дозвілля, суспільне явище, пов'язане з відтворенням і розвитком фізичних, психічних, духовних та інтелектуальних сил людини, що відбувається в місцях, які можуть бути використані для цих цілей як у межах населеного пункту, що є місцем проживання відпочиваючих, так і поза ним. Відпочинок включає різноманітні види діяльності, насамперед оздоровчі та задоволення широкого кола соціальних та особистих потреб. При цьому створення рекреаційного комплексу має включати широкий спектр потреб.

Рекреаційний туризм – це туризм з відпочинком, оздоровленням та іншим призначенням, який охоплює всі види діяльності, включаючи лікування. Рекреаційний туризм передбачає пересування людей у вільний час для відпочинку та відновлення душевних сил. Це оздоровча сфера, яка поєднує медицину та фізичну діяльність, і популярна завдяки своїй здатності відновлювати здоров'я та отримувати багато нових вражень через зміни навколишнього середовища. Останнє особливо важливо з огляду на те, що сучасне життя багатьох людей пов'язане зі стресом. Відправляючись у відпустку, туристи проводять час у нових місцях, беручи участь в екскурсіях, розважальних заходах тощо. Рекреаційний туризм, як правило, займає середнє місце між оздоровчим і спортивним туризмом.

Загалом рекреаційний туризм можна охарактеризувати так: люди займаються в інших сферах у вільний час для відновлення фізичних і розумових ресурсів. Майже всі види туризму підпадають під таке широке визначення. Але головна антитеза відпочинку – ділові подорожі. Взагалі кажучи, усі космічні види спорту з метою заробітку, виконання обов'язків та роботи не вважаються розважальними. Решта подорожі, щоб розважитися і таким чином відновити свої ресурси, є цікавою. Тому суть туризму полягає в тому, щоб відігравати рекреаційну функцію в житті. Подорожі потребують поповнення розумових і фізичних сил. Але не кожна поїздка цілком сприяє продуктивним розвагам. Ось характеристики такого місця мандрівника як потенційна можливість задовольнити потреби туристів. У цьому контексті варто говорити про тури не тільки споживачів турпослуг, а й їх організаторів. Адже туризм – це також бізнесова сфера. Тут доводиться говорити про рекреаційні ресурси туризму, які не лише включають природні особливості місця, а й штучно створені, коли люди розробляють туристичні продукти.

Розвиток рекреаційного туризму потребує володіння рекреаційними ресурсами, що належать до природного чи культурного потенціалу регіону. Рекреаційний ресурс – це складна керована і частково самокерована система, що складається із взаємопов'язаних підсистем.

Українське Полісся – частина Полісся, що охоплює мішані ліси та низовини Полісся в Україні. Під терміном «Українське Полісся» також часто розуміють етнографічний регіон України. Поліський регіон входить до складу Волинської, Житомирської, Рівненської та Чернігівської областей і характеризується багатством рекреаційних ресурсів (21 % усіх рекреаційних ресурсів України) та досить сприятливими умовами для розвитку рекреаційної діяльності в цих сферах. Проте рівень використання рекреаційних ресурсів становить лише 9 %, а в середньому по країні – 14,4 %, а рівень рекреаційного економічного розвитку області низький, що видно з наступних даних.

Поліський регіон дуже вологий і заболочений, а ландшафт неоднорідний. Північ і захід Полісся більш заболочені, ніж південний схід. На території Полісся було проведено велику кількість меліоративних робіт та споруджено водосховища, внаслідок цих та інших втручань людини вигляд Полісся значно змінився. Найбільший потенціал для розвитку рекреаційного туризму в Українському Поліссі має Волинська область, адже тут знаходиться водна система озер.

Однією з переваг подальшого успішного розвитку економіки дозвілля в Поліському регіоні є його зручне розташування. Прикордонне положення регіону визначає його близькість до туристичного ринку трьох країн: Польщі, Білорусі та Росії. Проте слід зазначити, що з подальшим розвитком транспорту відстань між зоною туристичного попиту та зоною відпочинку починає втрачати своє значення для туризму та організації дозвілля, особливо в довгостроковій перспективі. Полісся межує з Центральним регіоном і наразі входить у трійку лідерів за привабливістю туристів.

Полісся має високий рівень забезпеченості природними рекреаційними ресурсами. Згідно з даними, наведеними у Національній доповіді України про стан навколишнього середовища, частка рекреаційних ресурсів Полісся у загальному обсязі українських ресурсів становить 21 % (друге місце після Карпатського регіону), проте, рівень їх використання – один з найнижчих – 9 % при середньому показнику в країні – 14,4 %.

Сприятливі умови для розвитку рекреаційного господарства Полісся висловлює наявність у його об'єктах матеріально-технічної бази для забезпечення життєдіяльності відпочиваючих та їх специфічних потреб. Хоча матеріально-технологічна база рекреаційного господарства Полісся характеризується невідповідністю світовим стандартам: технології, які надають послуги, які більше не використовуються у світі, застаріле обладнання,

неякісні послуги, що надаються. І т. д., виправити ці недоліки буде краще, ніж будувати нові, набагато менше потрібно для рекреаційної інфраструктури.

Полісся має великий потенціал для екотуризму. Наразі на Поліссі існує лише кілька видів туризму, переважно сільські господарства та «радіаційний туризм» з центром на місці Чорнобильської катастрофи. Проте завдяки своїм природним ландшафтам, водно-болотним угіддям, лісам та унікальній культурній спадщині Полісся має великий потенціал стати місцем для екотуризму. Є багато заповідних територій, як-от: Західно-Поліський транскордонний біосферний заповідник, де відвідувачі можуть піти в похід, покататися на каное, поспостерігати за птахами або відчути присутність таких харизматичних ссавців, як зубри, ведмеді чи рисі.

Місцевість особливо вражає в сезон повені, і місцеві жителі раді вітати відвідувачів, які бажають вивчити їхню культуру та традиції. В Українському Поліссі є «Шацький», «Прип'ять-Стохід», «Думанська пуца», «Нобельський», «Мезинський», РЛП «Міжречинський», Чорнобильський радіаційний та екобіосферний заповідники тощо.

Основними проблемами розвитку рекреаційного туризму на Поліссі є нестача фінансових ресурсів, серйозний знос основних фондів, відсталість матеріально-технологічної бази, недостатня якість рекреаційних послуг, що призводить до низького попиту на послуги дозвілля та слабого усвідомлення потенціалу регіону.

Ключем до покращення прогнозних показників рекреаційного господарства може бути проведення низки комплексних заходів у напрямках, визначених концепцією довгострокового розвитку економіки на Поліссі, що призведе до: розважального бізнесу; раціонального використання рекреаційних ресурсів та територіальної організації рекреаційного господарства для повної реалізації потенціалу регіонального розвитку, покращення стану розважальної інфраструктури, забезпечення просування регіональної розважальної продукції на вітчизняному та зарубіжному ринках розважальних послуг тощо. Ці заходи допоможуть забезпечити основні принципи економіки: покращити якість та доступність рекреаційних послуг при збереженні екологічної рівноваги між відпочинком та навколишнім середовищем – і знайдуть своє відображення в наступних показниках.

Популярність поліського дозвілля та розваг, стабільний попит на немасові альтернативи, усі можливості розвитку регіону, підвищення добробуту населення, підвищення рівня розважальної інфраструктури та якості послуг, що надаються галуззю, суттєво підвищать сферу туристичної діяльності в регіоні. Крім того, можливе найбільше наближення або навіть рівновага в'їзного та виїзного туризму.

Екотуризм в сучасних економічних та демографічних умовах дійсно може допомогти невеликим населеним пунктам в Україні вижити, адже саме малі села приваблюють туристів своїми особливостями.

Тому можна сказати, що розвиток екотуризму для Полісся є одним із найперспективніших шляхів покращення природи природно-заповідних фондів та інших природних територій. Однак, щоб залучити потенційну аудиторію, необхідно розробити маркетингову стратегію, яка сприяє розвитку екотуризму. Адже реклами екотуризму в країні сьогодні майже немає. Тому при постійному розвитку та вдосконаленні цієї сфери вона може стати одним із конкурентоспроможних видів туризму в країні.

Поглиблене вивчення аспектів, які формують методи організаційного та фінансового ресурсного забезпечення розвитку національного та регіонального туризму, необхідне для визначення пріоритетів та окреслення управлінських підходів для покращення комплексного використання багатого потенціалу рекреаційного туризму Українського Полісся.

Для досягнення цих завдань необхідно забезпечити оригінальність та унікальність пропонованих послуг, їх досконалість в організаційному, технічному плані, нові підходи до їх надання, сучасні методи просування рекреаційного продукту на ринку туристичних послуг тощо. Ці процеси вимагатимуть активної фінансово-економічної підтримки з боку державних і підприємницьких структур, які, вкладаючи кошти у розвиток регіонального рекреаційного господарства, теж повинні бути впевненими в конкурентоспроможності рекреаційного продукту регіону, існуванні подальшого стабільного попиту споживачів на такого роду послуги в даному регіоні, і, звичайно, в отриманні майбутніх прибутків від власної інвестиційної діяльності. Через те що рекреаційна сфера значною мірою зазнає впливу сезонності, стабілізувати попит можна за рахунок використання інструментів синхромаркетингу: сезонних знижок, додаткових пропозицій у міжсезоння і т. д.

Таким чином, оптимізація інноваційної, інвестиційної, маркетингової діяльності є запорукою ефективного функціонування і розвитку регіональної системи рекреаційного господарства Полісся.